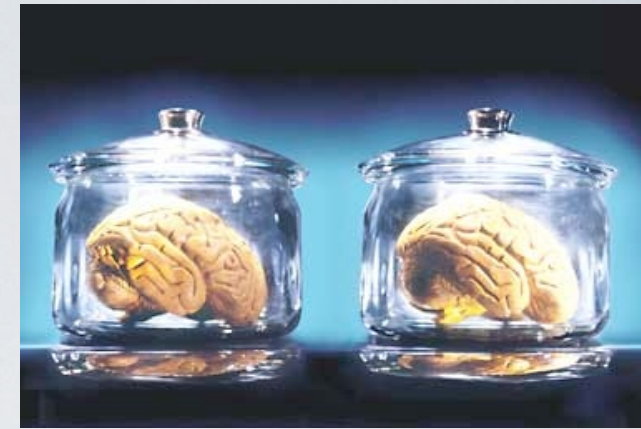
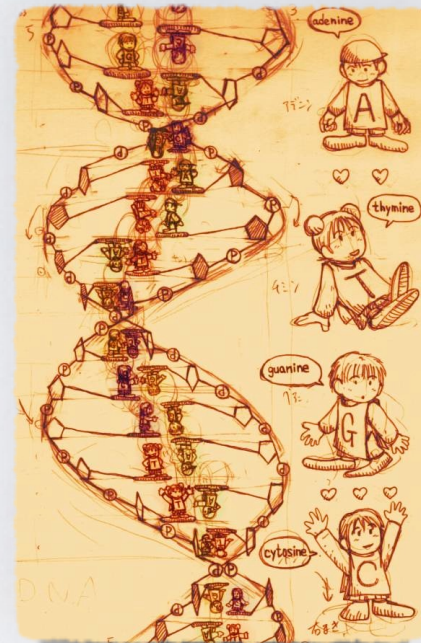

PAMĚŤ

část I:
DEFINICE PAMĚTI
výzkumné metody
TRADIČNÍ MODELY PAMĚTI
ALTERNATIVNÍ MODELY
TEORIE ZAPOMÍNÁNÍ

Paměť'

Paměť' je aktivní proces a nikoliv pouhý otisk jevů, událostí či předmětů reálného vnějšího a vnitřního světa.

paměť' je způsob, jak zaznamenat minulost a později se k ní vrátit a ovlivnit tak přítomnost.

bez paměti by bylo jen tady a teď', nic nového bychom si neosvojili, nic znova nepoznali, neměli bychom vědomí sebe sama – kontinuitu já jsem já při každém probuzení

Teorie paměti se zabývají jak **strukturo** paměti, tak **procesy**, které v této struktuře probíhají.

- ❑ pojem “struktura” odkazuje na způsob, jakým je paměťový systém organizován
- ❑ pojmem “proces” pak na činnosti, které v tomto systému probíhají

PAMĚŤ

- strukturace okolního světa
  - sebeuvědomění
  - paměť jako schopnost
  - paměť jako proces
    - 3 mechanismy – kódování, uchovávání a vybavení
- 1. vstup - kódování (encoding) osvojení, zanechání paměťové stopy v nervovém systému.
  - 2. uchování - uskladnění (storage)
  - 3. výstup - vybavení (retrieval) většina problému s pamětí je problém vybavování, ne podržení

METODY ZKOUMÁNÍ PAMĚTI

- Ebbinghausovy experimenty
- vybavení (reprodukce; volná a sériová) vs. rekognice (znovupoznání)
- implicitní vs. explicitní paměť (T--OG-N)
- osoby s normální pamětí, osoby s různými typy amnézie, mnemonici
- kombinace se zobrazovacími metodami

Herman Ebbinghaus (1850-1909)

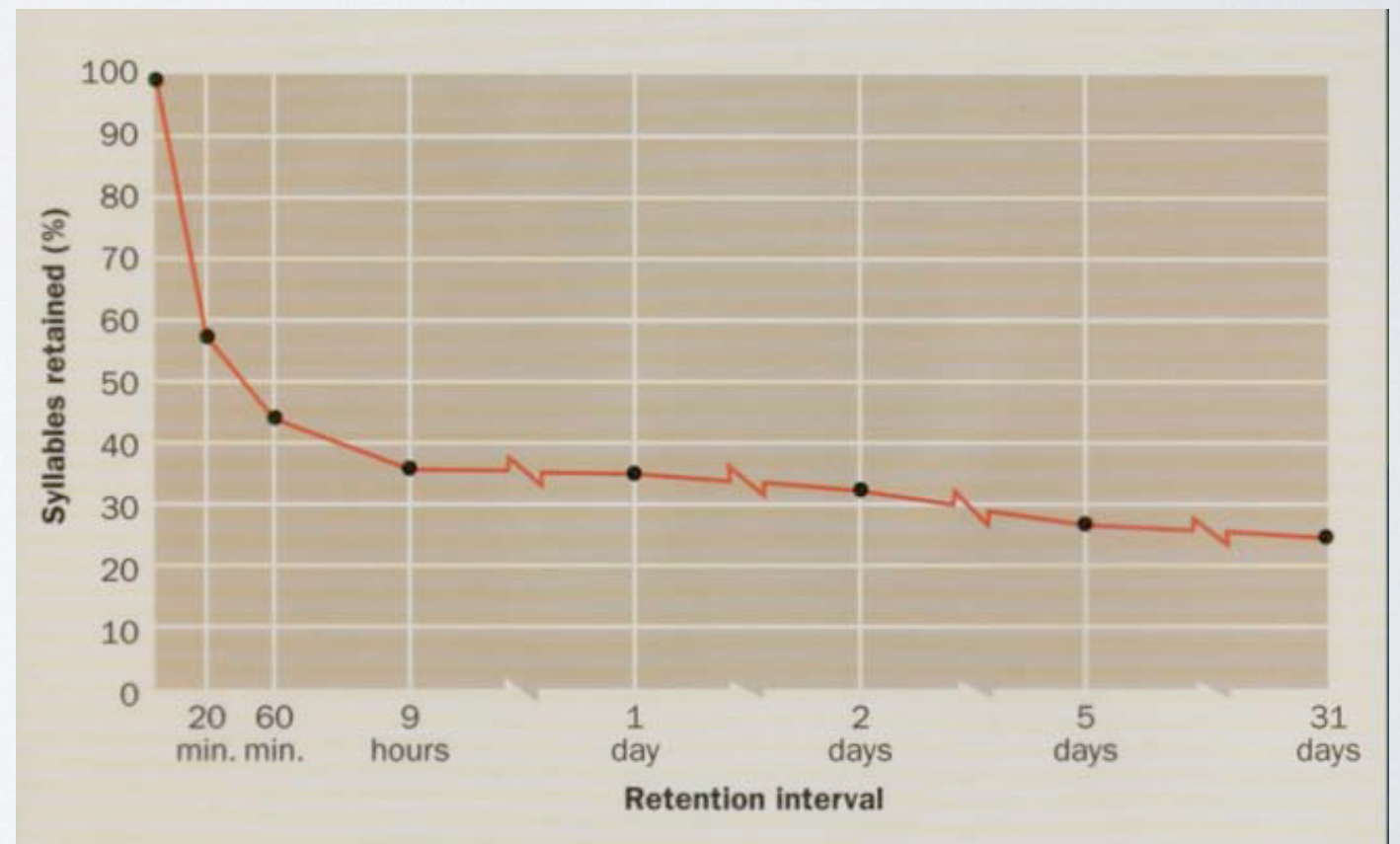
Tento příběh začal v roce 1877 v jednom pařížském antikvariátu. Navštívil jej mladý německý filosof Herman Ebbinghaus. Dostala se mu tam do ruky knížka pojednávající o tom, jak se vědecky zkoumá smyslové vnímání. Ebbinghause kniha nadchla a postupy, o kterých se v ní dočetl, užil k výzkumu lidské paměti. Stal se průkopníkem úplně nového oboru - psychologie lidské paměti.

František Koukolík, (2002)

3 metody

- metoda “podržených členů”
- metoda “opakování”
- metoda “úspor”

0 % mub

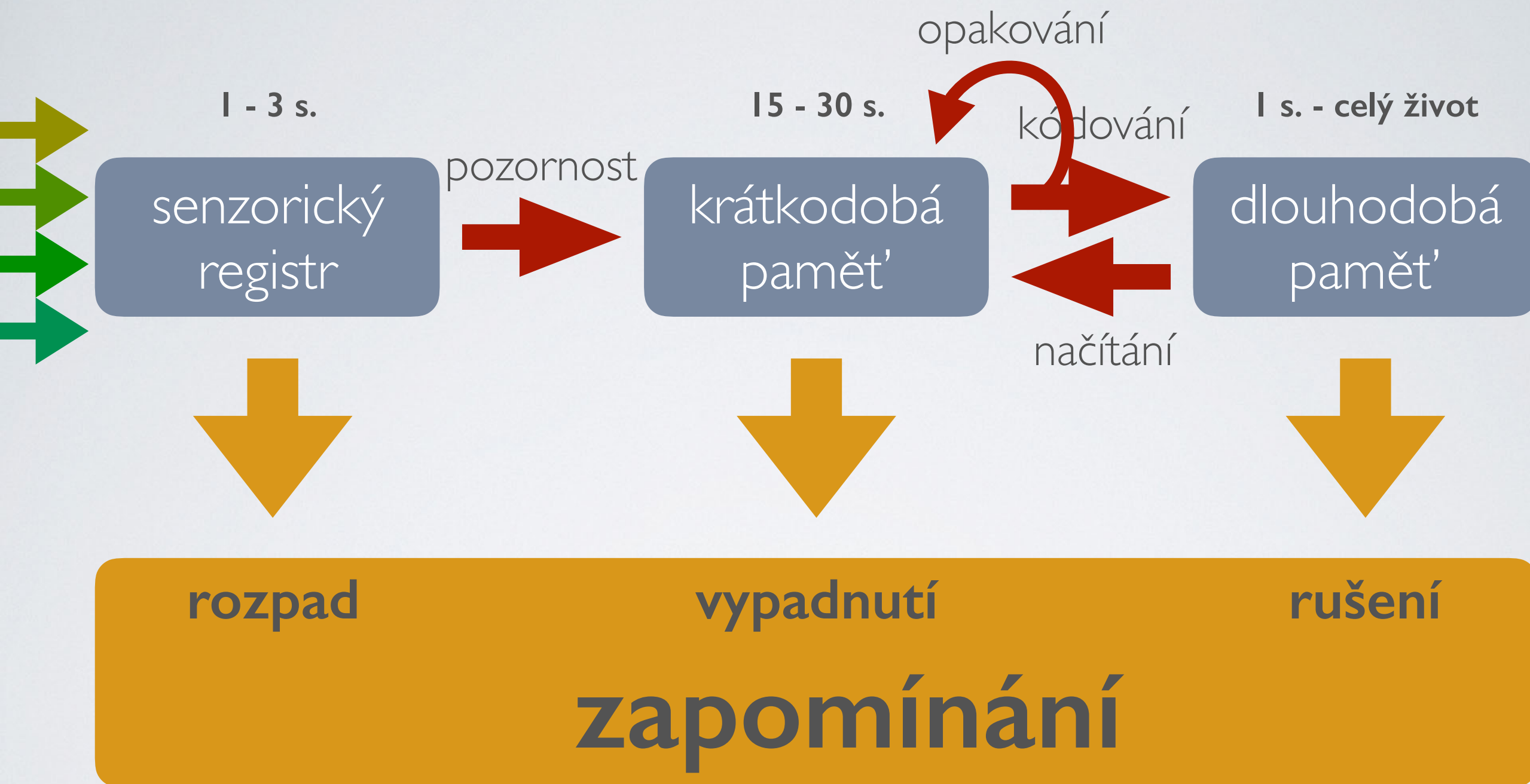

1 – 2 % fap fep jis mib mef rov vef wet zaf zab

TRADIČNÍ MODELY

- Waugh, Norman (1965) – primární a sekundární paměť
  - primární - dočasné, právě užívané informace
  - sekundární - trvalé, resp. velmi dlouho uložené informace
- Atkinson a Shrifin (1968) – tříložkový model
  - senzorká, krátkodobá a dlouhodobá
  - sklady vs. obsah (paměť)

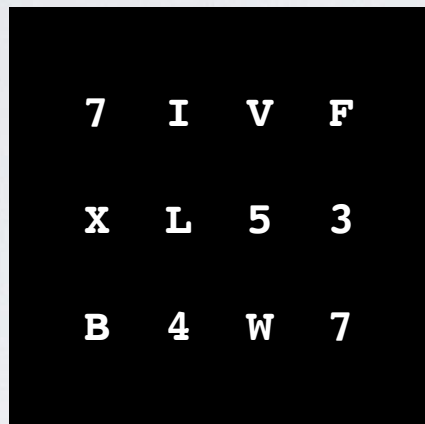
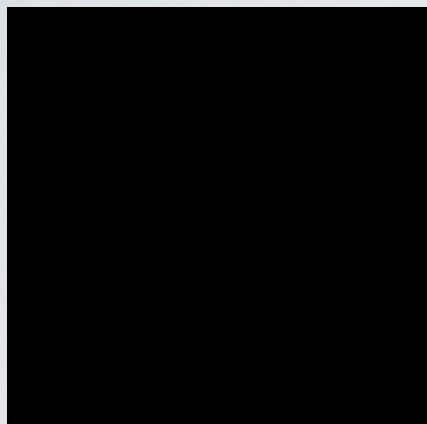
senzorické registry – jsou specifické pro smyslové modality; senzorický registr podrží příchozí informace na zlomek sekundy, než podnět uplyne

krátkodobá paměť – to co je momentálně přítomno ve vědomí; velmi omezená kapacita

dlouhodobá paměť – kapacita v podstatě neomezená, stejně tak i délka skladování

SPERLINGOVA IKONA

1/20 s.

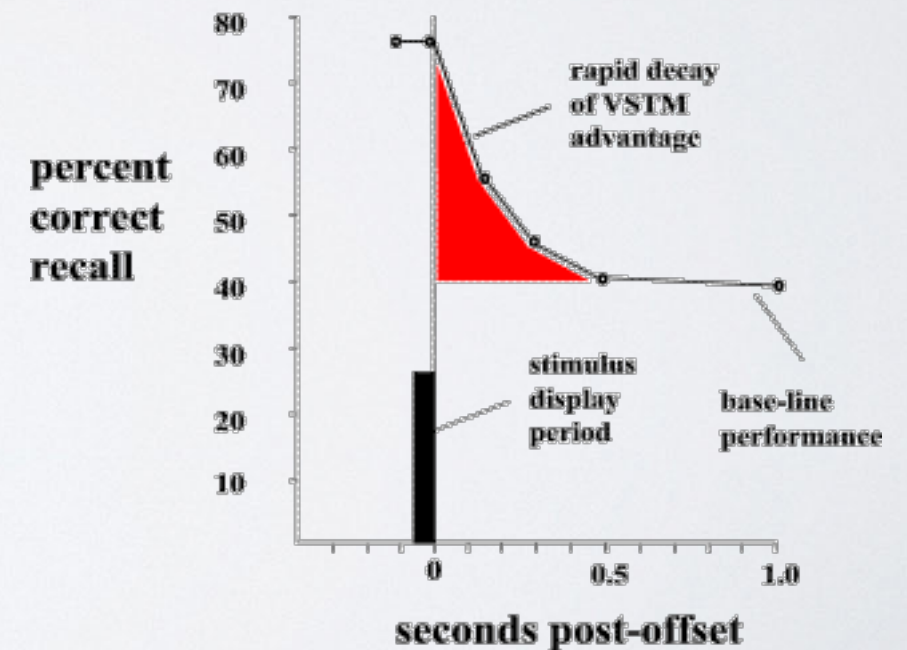

0 - 1 s.

Celá zpráva – 3-5 znaků

Částečná zpráva – až 9 znaků (podle intervalu)

KRÁTKODOBÁ PAMĚŤ

- nejen obsah, ale i kontrolní procesy
- Miller (1956) – kapacita $7 \pm$ prvků (chunks)
- další vlivy – komplexnost prvků, interference

Zaznamenejte co nejvíce snímků

Kategorie:

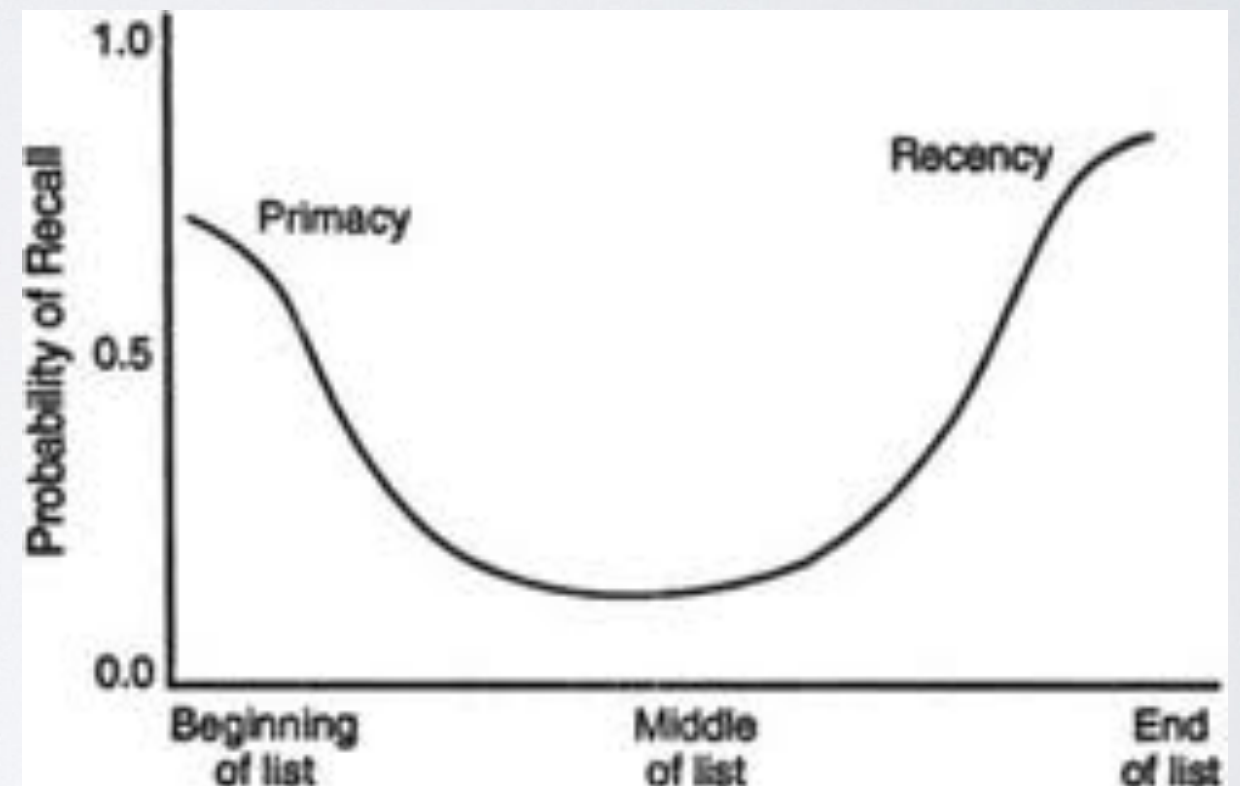
- ☼ doprava
- ☼ večerníčky
- ☼ kancelář
- ☼ zvířata
- ☼ města
- ☼ památky
- ☼ kuchyně
- ☼ svátky
- ☼ stavba

KŘIVKA POŘADÍV SÉRII

- interpretace podle teorie interference
  - efekt novosti - na slova na konci seznamu působí proaktivní interference
  - efekt prvenství - na slova na začátku seznamu působí retroaktivní interference
  - na slova ze středu seznamu působí oba typy interference

Řím (Romulus a Rémus), lyže, letadlo, Mach a Šebestová, lepící páska, Praha, Korunovační klenoty, potápěč (korály), arabská dívka, kaktus

tramvaj, Krkonošské pohádky, tužky, psací stroj, telefon, obložený talíř, beránek (velikonoce), vlak (Pendolino), vrabec, Křemílek a Vochoomůrka

DLOUHODOBÁ PAMĚŤ

- kapacita ?
  - teoreticky nekonečná

- trvalost ?
  - Penfieldovy výzkumy

ALTERNATIVNÍ MODELY

- struktura paměti na základě úrovně zpracování informace
- teorie pracovní paměti
- paměť jako soustava systémů
- konekcionistický model

ÚROVNĚ ZPRACOVÁNÍ

- Craik a Lockhart (1972) - úroveň kognitivního zpracování určuje, nakolik si předmět nebo událost zapamatujeme
- počet opakování nehraje klíčovou roli
- elaborace
- rozlišenost
- autoreferenční efekt

ÚROVNĚ ZPRACOVÁNÍ

STŮL

Fyzikální: Je slovo napsané velkými písmeny?

Akustická: Rýmuje se slovem kůl?

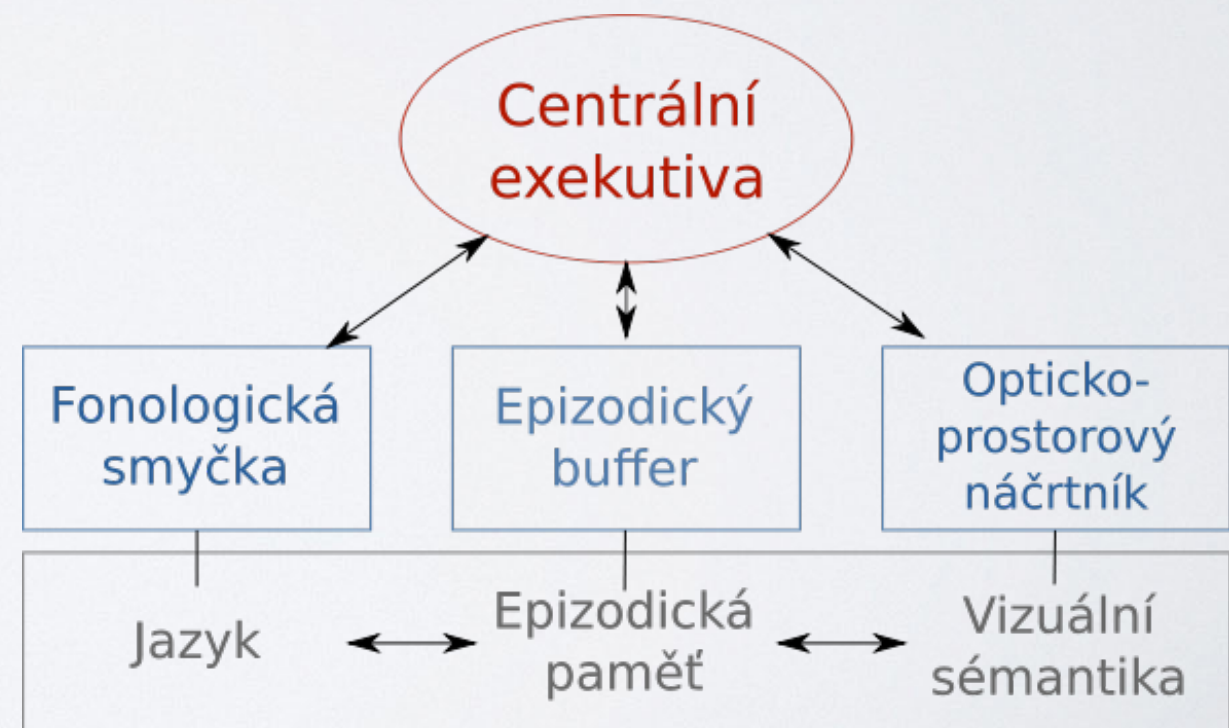
Sémantická Jedná se o nábytek?

Rozvíjející význam Je možné použít slovo ve větě: *Muž zaléval _____ ?*

PRACOVNÍ PAMĚŤ

- novější koncept pracovní paměti – delší než krátkodobá, ale kratší než dlouhodobá
- obsahuje řídicí úsek (připomíná funkci pozornosti) a podřízené systémy – jeden pro zpracování řeči, jeden pro vizuálně-prostorové informace, jeden pro spojování různých typů informací

- Baddeley, 1990

VIZUOSPACIÁLNÍ NÁČRTNÍK

- ukládá vizuální informace
- používá vizuální obrazy
- další dělení na
  - zraková vyrovnávací paměť
  - vnitřní zapisovatel

FONOLOGICKÁ SMYČKA

- niterná řeč – vnitřní ucho, vnitřní hlas
- rozdělení na
  - fonologický sklad
  - artikulační proces

CENTRÁLNÍ VÝKONNÁ SLOŽKA

- kontroluje fonologickou smyčku a vizuálněprostorový náčrtník
- určuje, který stimul bude uložen do dlouhodobé paměti
- integruje informace ze smyslů a dlouhodobé paměti

EPIZODICKÝ ZÁPISNÍK

- episodický zásobník do teorie přidán až později (Baddeley, 2000)
- integruje informace z obou předchozích systémů a zkombinuje je do multidimenzionální reprezentace

paměť jako
soustava systémů

Squire (1990)

TEORIE ZAPOMÍNÁNÍ

- rozpad paměťové stopy/vyhasínání
- teorie interference
- vliv kontextu
- vytěsnění

ZAPOMÍNÁNÍ – TEORIE VYHASÍNÁNÍ

- rozpad paměťové stopy
- obtížně testovatelná teorie – motivace probandů, zabránění opakování...
- Reitmanová (1974) – vmezeřená úloha (určení tónu)
  - zabraňuje opakování – vyžaduje záměrnou pozornost
  - není interferujícím učením

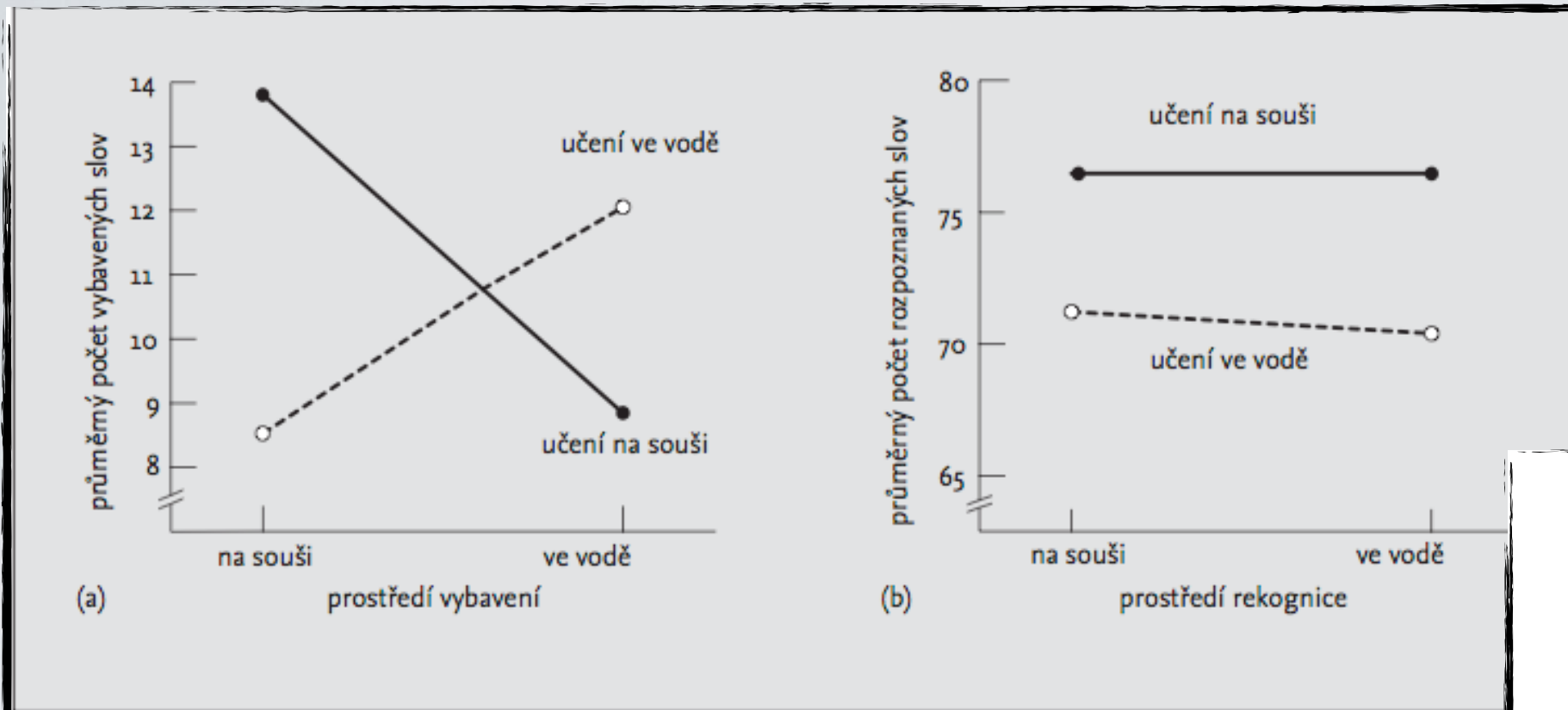
ZAPOMÍNÁNÍ – TEORIE INTERFERENCE

- experimenty Petersonových (1959)
  - trigramy, retenční interval (3 – 18 s) bez možnosti opakování si
  - s časem klesá podíl reprodukováného materiálu
- proaktivní interference
  - interferuje aktivita PŘED učením
- retroaktivní interference
  - interferuje aktivita PO učení, ale PŘED vybavením

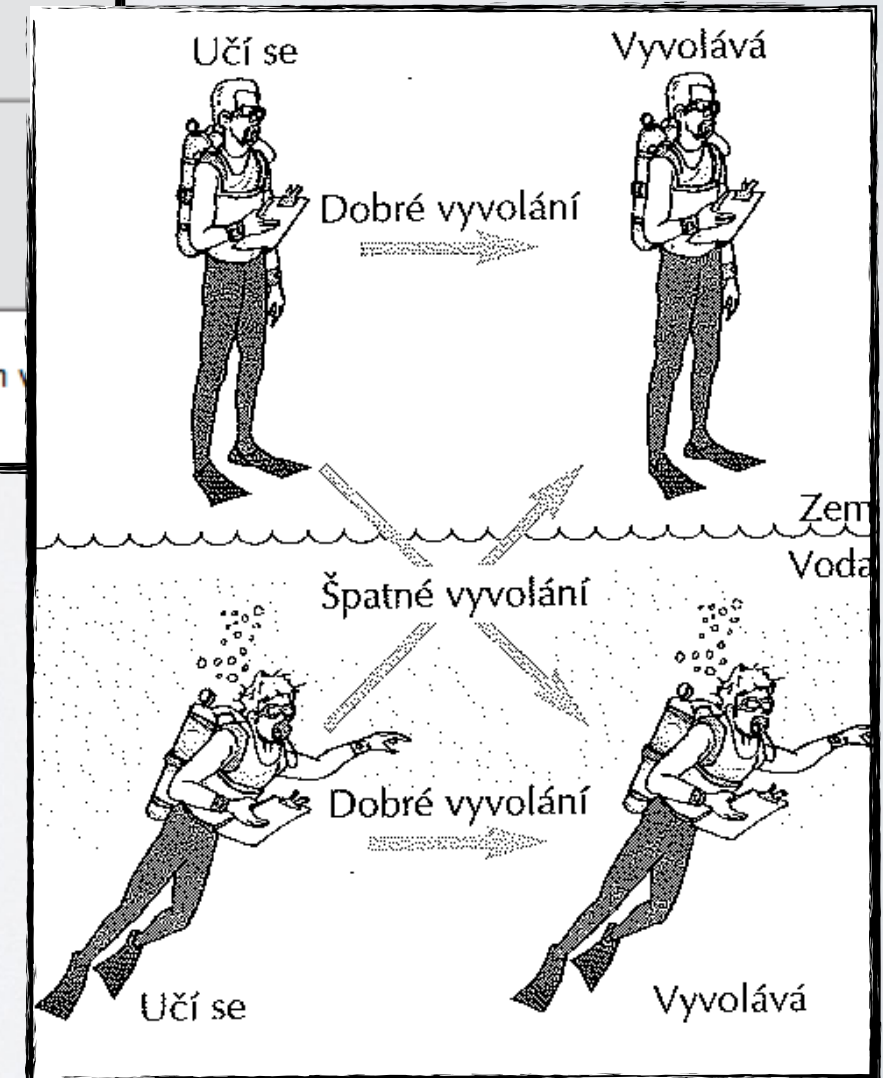
VLIV KONTEXTU

- kognitivní kontext – experti vs. nováčci v oboru
- emocionální kontext (zábleskové vzpomínky)
- vliv prostředí (potápěči)
- specifická kódování
- autoreferenční efekt

- vliv prostředí

(a) Vybavení ve stejném vs. odlišném kontextu. Údaje podle Goddena a Baddeleyho (1975); (b) Rekognice ve stejném vs. odlišném kontextu. Údaje podle Goddena a Baddeleyho (1980).

VYTĚSNĚNÍ

- emoční faktory
- problematické doložit
- vytváření falešných vzpomínek
- konstruktivní povaha paměti